

SIKERTÖRTÉNET AZ EGER PATAK VÖLGYÉBEN*

A történet főszereplői:

Márta István zeneszerző

46 éves, Budapesten született. Több száz alkotás van már mögötte – színházi és filmzenék, lemezek, CD-k, szerzői estek. Talán a legismertebbek: A halottak királya, Szíveink, Babaházi történet, Munkásoperett, Kapolcs riadó.

Aktív muzikus: tagja a Mandel Quartetnek, szívesen játszik zenészbartái koncertjein, egyik életrehívója a Merlin Kommandónak. Dolgozott színházak zenei vezetőjeként is Veszprémben, Budapesten, a fővárosban a Nemzeti és az Új Színház az állomások.

A '80-as évek közepén rátalál egy Veszprém megyei kis falura, Kapolcsra. Vásárol egy parasztházat, s innét gyökeresen megváltozik a kis település élete. Egy-két éven belül a művész-társadalom és a médiák középpontjába kerül. A Kapolcsi Napok – Művészetek Völgye egyedülálló kezdeményezés. Pár hete az Új Színház igazgatója, de már szervezi az idei tizedik „Kapolcsot” és oratóriumot ír Veszprém Város Vegyeskarának. Neve mára elválaszthatatlan választott otthonától, Kapolcstól.

Kapolcs falu Veszprém megyében

1092-ben említi egy oklevél a települést, amely az elmúlt évszázadok alatt élte a magyar falvak életét: hol a pestis és a török, hol pedig a tanácsrendszer körzetesítése tizedeli a fejlett kézművesiparral rendelkező település lakosait. 1858-ban 1600, ma 467 lakosa van. Legfőbb látnivalói a katolikus és evangélikus templom, a Kálomisztó, kaszáló rétek és a Király-kő.

A '80-as évek közepén parasztházat vásárolt itt egy fiatal zeneszerző, Márta István. Az ötlet nem új, hiszen egy kicsit távolabb, a Káli-medencében addigra már alig akad eladó ház, hisz sok-sok budapesti művész vásárolt magának ott nyaralót. Kapolcson azonban másképp alakulnak a dolgok. Hamar kiderül, hogy a zeneszerző tud és akar együtt dolgozni a faluval. Márta művészeti fesztivált szervez először csak Kapolcson, majd több szomszéd település csatlakozik a Napokhoz, így születik meg a Művészetek Völgye. Az elmúlt 9 évben körülbelül 110 ezer látogatója volt a több száz művészeti eseménynek, mely óriási publicitást kap az írott sajtótól, és a különböző televízióktól egyaránt. Hozzáértők szerint a Művészetek Völgye ma az ország egyik legjelentősebb művészeti fesztiválja. Ebben az évben ünnepli 10. születésnapját.

A történet persze nem ilyen egyszerű. A tíz év alatt nemcsak egy fesztivál született egyre színesebb programokkal, sok minden megváltozott a falu életében. Röviden – és cseppet sem fellengzősen – úgy fogalmazhatnánk, hogy egy falu magára talált. Először saját magának fedezte fel és vette számba környezetében azokat az értékeket, amelyek mellett hosszú évtizedeken keresztül elment, aztán kiderült, hogy ezeket a világnak is meg lehet mutatni. Márta Istvánnal arról beszélgettünk, hogy jutott a 467 lelkes település odáig, hogy neve ma egyet jelent az ország egyik legjobb művészeti fesztiváljával. S arról, hogy számára mért vált ez egyre fontosabbá.

– István! Hány otthonod volt eddig?

– Hát ezt össze kell számolni! Budapesten születtem, ahol édesapám általános iskolai nevelő volt. Így volt három ottho-

nunk, de én beleszámítom a nagyszüleim otthonait is – ez két kiskunsági település –, ahol a nyarakat töltöttem. Aztán lett egy otthonom a házasságommal, melyet Budapesten belül cseréltünk. A legújabb otthonom Kapolcs, de ugyanígy Taliándörögden is van egy otthonom. Ezek nem csak ingatlanok, én ezekben valóban otthon érzem magam.

– Hogy kerültél Kapolcsra? Ismerted a falut és azért vettél itt házat, vagy véletlen a választás? Egy nyugodt kis falut kerestél, vagy bármilyen helyett, ahol meg lehet csinálni a Művészetek Völgyét?

– Az elején szó nem volt tudatosságról. A történet odáig nyúlik vissza, hogy én a gyerekkoromat a nagyszüleimnél töltöttem, ez a két kiskunsági település Áporka és Kiskunlacháza. Itt az én gyerekkoromban, a '60-as években még megvolt az az összetartó erő, amely már ugyan változóban volt, de én még átélhettem azt, hogy az emberek ismerik egymást, kiülnek a házak elé, esténként együtt beszélgetnek. Én pedig gyerekként ott játszom közöttük. Aztán közben Budapesten elvégeztem az iskoláimat, és egyszer csak kezdtem visszaemlékezni ezekre a nyarakra. Közben már ezek a falvak is megváltoztak, de bennem még élt róluk a régi kép, a kispadok a házak előtt, a petróleumlámpa illata... Szerencsém volt, ezeket én még mind megkaptam. Nekem egyre jobban hiányzott ez a közösség. Budapesten a Sváb-hegyen laktunk, ami kiesett ugyan a városból, de mégiscsak Budapest volt. Tehát kint is voltam, bent is voltam, nem éreztem magam otthon. Hiányzott az a fajta közösség, amit a falu adott. Egy idő után felvetődött bennem egy vidéki ház gondolata. Először egy tanyát szerettem volna venni az Alföldön, ami egy külön világ. Sokat megismertem gyerekkoromban, nagyszüleim mindenféle magukkal vittek. Ez látszólag elmentmondás, hiszen egy ilyen helyen az ember nagyon egyedül van, de el tudtam volna képzelni. Elkezdtem keresgélni.

– Ez mikor volt?

– A '80-as évek eleje.

– A Káli-medencében ekkor már elindult egy hullám, sok budapesti művész vett ott házat.

– Igen. Cseh Tamás hívott oda a házába, néha meglátogattam, evett a sárga irigység, látva a szép nádtetős házat. Akkor már gyűjtöttem népdalokat Moldvában, és tárgyakat is mindenfelé, szép régi tárgyakat, de egyre jobban hiányzott a ház. A Káli-medencében nem találtam, de egyszer útutazóban felfedeztem Kapolcsot. Tulajdonképpen az Eger patak, a malmok tetszettek meg. Malom ugyan nem volt eladó, de találtam egy romos parasztházat. Hát így véletlenül kerültem Kapolcsra. De nemcsak a házra találtam rá, hanem az ott élőkre is, akik kedvesek és barátságosak voltak, és sokkal nyitottabbak, mint például az alföldi emberek.

– Hogy lett belőled kapolcsi polgár?

– Volt egy kis félelmem, úgy gondoltam, hogy én kétszerezsen hátrányos helyzetből indulok, hiszen vidéki voltam, pesti, s ráadásul művész. Ez hamar elterjedt a faluban, s az is, hogy mesterekre van szükségem, mert fel kellett újítanom a házat. Ebben aztán nagyon sokan segítettek, s lassanként megismertem az egész falut. De addig, amíg befogattak, bizony eltelt 5-6 év, s ezért tennem is kellett valamit. Már a kezdetektől azt gondol-

* Megjelent a Comitatus Önkormányzati szemle, a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének folyóiratában 1998. március (VIII. évfolyam 3. szám)

tam, hogy én ezt a házat nem nyaralóként akarom használni, ahol magamra zárom az ajtót, hanem hasznossá akartam tenni magam a faluban. Persze ekkor még fogalmam sem volt, hogy hogyan. Aztán '85–86-ban megcsináltam a Kapolcs riadó-Támad a szél című lemezemet, mely a Hungarotonnál Hangnapló címen jelent meg. Ez két éven keresztül készült, amikor bemikrofonoztuk az egész falut, és nagyon sok pesti barátom jött le a felvételekre, akik szintén jól érezték magukat Kapolcson. Ekkor gondoltam arra, látva a kölcsönös szimpátiát, hogy a következő évben már felkérem őket szerepelni. Először a Faluházban szerveztünk egy műsort Bródy Jánossal, Koltai Róberttel, Nagy Bandó Andrással, aminek nagyon sajátos hangulata volt: nem volt se protokolláris, se hakni jellege a dolognak. Egy nagyon furcsa szinbiózis alakult ki köztem, a falu, a művészek között, amiben mindenki nagyon jól érezte magát. A Nagy váltás 1989-ben történt.

– Itt álljunk meg egy kicsit. Amikor Te Kapolcsra kerültél, volt a Községi Közös Tanács Monostorapáti székhellyel, amelyhez a kisebb falvak tartoztak. Volt-e Kapolcson bárki, vagy bármilyen szervezet, egyesület, kör, akik akkor segítettek Neked a szervező munkában?

– Nem volt semmi. A '60-as években volt egy színjátszó kör, de aztán az megszűnt.

– Ma kapolcson nagyon sok egyesület működik. Te alapítottad az elsőt, vagy helyi kezdeményezés volt?

– Én, 1989-ben. Ebben az egy-két évben – 1989–1990 – olyan vákuumhelyzet alakult ki, amelyben a Községi Közös Tanács már nem tudta ellátni feladatát, s ez tulajdonképpen a falvak nem is bánták, de még helyben nem jöttek létre polgármesteri hivatalok. S egyikőnk sem tudta, hogy pontosan mit is kellene csinálni. Nekem annyi előnyöm volt, hogy amikor a Mandel Quartettel Nyugat-Európában jártunk koncertezni, én azért figyeltem, hogy hogyan is működnek a polgári demokráciák. Közben jött az egyesületi törvény, s ez is arra predesztinált bennünket, hogy csináljunk egy kulturális és tájvédelmi egyesületet, hisz nem volt gazdája a falunak. A falu magára van hagyva, mindenki gyűlölködik mindenkivel, a szomszéd községek egymással, s a gyűlölködésen kívül nem történik semmi. Akkor nekem volt egy érzésem, hogy a világ afele fog menni, hogy individualizálódni fognak a települések, s aki ebben a versenyben lemarad, akár szervezeten, akár anyagilag, akár PR-ben, annak behozhatatlan hátrányai lesznek. Aztán kapóra jött egy konkrét ügy, az Eger patak ügye, amikor is nagy mulasztások történtek a vízügy, a Nagyvázsonyi Tsz részéről, s eltűnt a víz a patakból. De ez semmilyen hivatal nem érdekelt, csak a falusi embereket, akik nem tudták locsolni a kertet. Én elkezdtem „felgöngyöltetni” az ügyet, s eközben az illetékes szervek részéről elhangzott egy kulcsmondat: „Kicsoda maga, hogy itt érdeklődik?”

– Nem volt jogosítványod, nem volt jogcímed.

– Nem volt jogosítványom, egy „senki” voltam. És én akkor visszamenőleg is el tudtam képzelni, hogy ha nekem ezt mondják, akkor egy kapolcsinak mit mondanak? Ez is megerősített abban, hogy meg kell csinálni az egyesületet, s akkor minden illetékesnek kutya kötelessége lesz velünk szóba állni, és válaszolni a kérdéseinkre. S ráadásul itt egy természetvédelmi ügyről van szó. Megalapítottam a Kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egyletet, amiről először én sem tudtam, hogy mi lesz belőle. Annyit tudtunk, hogy párt nem. Kezdetként belefogtunk a falu kicsinosításába, sok mindent csináltunk. Aztán meghívtunk előadókat a közélet, a közigazgatás teréről, akik segítettek eligazodni az embereket a világ dolgaiban. Elindítottunk egy német nyelvtanfolyamot, felélesztettük a Tűzoltó Egyesületet.

– Az első egyesületet Te alapítottad meg. Bátorabbak lettek-e a született kapolcsiak attól, hogy látták, ez valakinek sikerült?

– Először még nem, odáig azért eltelt még két év. De ekkor már összefogtunk. Azok az emberek, akik esetleg mint szomszédok szóba sem álltak egymással, az egyletben egymás mellett építették a kerítést, fásítottak stb. Rövid időn belül ázsíója lett a kulturális egyletnek, s mindennek, amit együtt csináltunk.

Testvérfalvakat kerestünk, meglátogattuk egymást Erdélyben, Ausztriában. Elhatároztuk, hogy múzeumot csinálunk, igen ám, de miből? Ehhez már kevés a társadalmi munka, pénz kell, legalább az anyagra. Felhajtottam a pénzt egy minisztériumi pályázatból, így lett egy nyugdíjas klubunk és múzeumunk. Ekkor döntöttem úgy, ha már ilyen jól alakulnak a dolgok, csinálunk egy művészeti fesztivált, hisz rengeteg művészbarátom van, akit meghívhatok. Borzasztó jól sikerült, s ami nagyon fontos, hogy nagyon jó országos sajtója volt, s hogy a művészek jól érezték magukat a faluban, a próbákon, az előadásokon. Úgy gondoltam, hogy kétévenként szervezem meg, de a falu – látva a sikert – az évenkénti megrendezés mellett döntött. Közben persze folyamatosan kellett foglalkoznunk a falufejlesztéssel, falukutatással is, felmértük a régi épületeket, kiadványokat szerkesztettünk.

– A falu és a fesztivál fejlődése elválaszthatatlan egymástól, kölcsönösen inspirálták egymást. Beszéljünk egy kicsit a fesztiválról, mint művészeti eseményről. Nagy nevek, sok új produkciót, érdekes kezdeményezéseket vonultatottak fel az elmúlt években. Mi volt a szervező elv?

– A színvonal. Minden műfajban jöhetett bárki, bármilyen irányzat, csak színvonalas legyen az, amit csinál. A másik a rutin elkerülése. A rutin megöl mindent, ugyanúgy, ahogy az intézményesülés. Belső igényeinkhez alakítottunk mindent, s függetlenek kívántunk maradni mindenkitől.

– A függetlenségnek ára is van.

– Ez így van, elsősorban az anyagiakat nehezebb így előteremteni.

– Te elkezdted szervezni a fesztivált mindenfajta infrastruktúra nélkül. Nem rémül meg a falu felelős vezetése attól, hogy Te szervezel művelődési házat, szabadtéri színpad nélkül? Vagy ezek a „nomád” állapotok különleges pikantériát adtak Kapolcsnak?

– Igen ez így van, ettől csak különlegesebb lett minden. Nem voltak ugyan létesítmények, de voltak különleges és szép helyszínek, amelyek természetes hátteret biztosítottak a produkcióknak. Persze alapvető dolgokat meg kellett idővel építeni, például egy mobil szabadtéri színpadot, amelyre a tőkét az előző évi fesztivál bevételeiből elő tudtuk teremteni, aztán megépítettük társadalmi munkában. Mindenki tett érte valamit. S már volt mire büszkének lennie a falunak, hiszen nagyon sokan dolgoztak együtt, és sok minden sikerült. Szép lassan megszűnt az a tetszhalott állapot, amelybe nemcsak Kapolcs, de a kisebb magyar falvak zöme került az elmúlt évtizedekben.

– Éreztek-e a művészek felelősséget a falu iránt, látva a rengeteg befektetett energiát?

– Teljes mértékben. Itt nem lehetett haknizni, és utána visszautazni Pestre, ráéreztek arra, hogy a helybeliek kíváncsiak rájuk, lehet velük beszélgetni, jól érezték magukat együtt. Például egyszer lejött a Kocsis Zoli, játszott a templomban, utána pedig a gyerekeivel még hosszú időt eltöltött itt, hisz nekik ez

óriási élmény volt. Híre ment a dolognak, s rengetegen eljöttek ingyen azért, hogy Kapolcson felléphessenek.

– S egyszer csak a Kapolcsi Napokból Művészetek Völgye lett, négy szomszéd falu is bekapcsolódott. Azonosak-e ezek a falvak azokkal, amelyek korábban a közös községi tanácshoz tartoztak? Nekem úgy tűnik, hogy a '80-as évek végén minden település önállósodni akar, elszakadni a többitől, aztán pár év elteltével újra keresték egymást, hisz közben kiderült, hogy mégiscsak lehetnek közös dolgaik.

– Ez pontosan így történt. A többiek látták Kapolcs sikereit, az országos érdeklődést, a sajtóvisszhangot, és ők is szerettek volna ebbe a körbe bejutni. S én is rájöttem, hogy régióban kell gondolkodnom, annál is inkább, mert éreztem, hogy lassan Kapolcs nem tudja befogadni azokat az érdeklődő tömegeket, amelyek ott nyaranta megjelentek. Egyre nehezebben tudtuk őket kiszolgálni, nem volt elegendő szállás, étkezési lehetőség stb., stb. Közben Vigántpetenden is történtek kezdeményezések, ahol megalakult a Pajta Diáktanya Alapítvány, amelyet Bús Ella és Nemoda István csinált. Az ő elképzelésük az volt, hogy a gyerekturizmuson keresztül talán lehet fejleszteni a falut. Ez volt a második kulturális civil szervezet a környéken.

– S ezt is budapestiek alapították, akiknek a szülei itt élnek, tehát ezért volt helyi kötődésük.

– Pontosan.

– Szerinted ez törvényszerű? Hogy tulajdonképpen akár-hogy is szépítjük a dolgot, minden alkalommal a kívülről jövő, a budapesti volt a kezdeményező, s nem a tőzsgyökeres kapolcsi, petendi.

– Nem törvényszerű, de hasznos. Nekem az a tapasztalatom, hogy legyen bármilyen jó elképzelés, koncepció, amely vidékről, pláne ha kistelepülésről indul, csírájában hal meg, mert nincs meg a kapcsolatrendszere. Ráadásul még a falu is vissza tudja húzni ezeket az ötleteket, főleg ha az egy új, még nem kipróbált dolog. A kulturális életben borzasztó nehéz elkezdni valamit. Azt kell mondjam, hogy ha mi nem vagyunk ott, akkor tényleg nem történik semmi. Nem a helyi emberek miatt, hanem a szituáció miatt.

– Ajánlható a kapolcsi recept másoknak is?

– A helyzet sokat változott. Most már vannak példák, hisz sok helyen csináltak azóta már hasonlót. De közben a szituáció is megváltozott, ezért valószínű, hogy nincs mindenhol használható recept. A leglényegesebbek a kapcsolatok. Azért ma már el lehet menni például egy parlamenti képviselőhöz, s lehet bombázni az ötletekkel, s szorongatni, hogy segítsen. Amikor mi ezt elkezdtük, akkor még ez nem volt. Volt egy járási vagy akármilyen párttitkár, akihez el lehetett volna menni, de az ember nem nagyon ment oda hozzájuk. 'Hál Istennek nekem megvoltak a másfajta kapcsolataim.

– Kanyarodjunk vissza oda, hogy a szomszéd falvak is bekapcsolódtak a fesztiválba.

– Ott tartottunk, hogy Vigántpetenden is megalakult egy egyesület. Ők Pápai Gáborral, aki Kapolcson él – Budapestről odaköltözött – mérnök, kitaláltak egy Nemzetközi Fafaragó Tábort ott Petenden. Itt két lehetőségünk volt. Vagy el kezd irigykedni egymásra a két falu, vagy pedig az, hogy együtt csináljuk. Mi az utóbbit választottuk. Segítettük őket, anyagilag is. Aztán ezt az összefogást látva jelentkezett Taliándörögd, majd Pula is. Taliándörögdön rendbe tették a Klastromrom környékét, építettek szabadtéri színpadot, kivitték az áramot stb., mindezt egy-két hónap alatt. Aztán főhetett a fejem, hogy milyen programot vigyek oda. Ott lépett fel a Merlin Színház, Cseh Tamás, aztán sokan mások. Egyre több helyszínen mű-

ködtünk, s mindenki a legjobb, legnevesebb programot szerette volna magának. Pulán, ami egy nagyon kicsi nemzetiségi község, volt egy olyan ember – a Reményi Tóni bácsi –, aki igazi néptanító, falugazda, polgármester, s megszállott lokálpatrióta, felvállalta ennek a szervezését. A nehéz dió Monostorapáti volt, a régi közös községi tanács székhelye miatt egyformán volt rá dühös minden falu, általános közellenségnek számított. De rendbe tették ők is a falut, takarítottak, készültek, s akkor én azt mondtam, hogy ha ennyit dolgoznak azért, hogy ott is legyen fesztivál, akkor csináljuk. Ráadásul ott él a környék katolikus papja, az Illés Sanyi, aki egy isteni pap, s már addig is partnerünk volt a templomi koncerteken Kapolcson és Petenden. Speciális programokat találtunk ki Apátinak, faluszínházak találkozóját, a sportpályán nagy rock-koncerteket csináltunk.

– S közben egyre több kiadvány is megjelent.

– Igen a propagandára, de az önismeretre is odafigyelve készítettük ezeket. Megjelent a Mayer Dénes-féle *Kapolcs*, amiből mindenki megtudhatta, hogy a falut 1092-ben említi először okirat. A megyéből egyre többen kezdtek segíteni ezeknél a kiadványoknál, szép sorban megjelentettük a *Taliándörögdöt*, aztán a *Monostorapáti* és a *Pulát*. A *Völgyfutár* című újság ma már hatodik éves, öt falu lapja, tehát a belső információáramlásra is megpróbálunk odafigyelni.

– Beszéltünk eddig a művészeti oldaláról Kapolcsnak, az identitáskezelésről, a civil szervezetekről, összefogásról. Nézzük meg azt, hogy mindez lefordítható-e és hogyan, valami anyagi haszonra is. Emlékszem én arra, mikor pár éve Veszprém környékén parasztházat szeretnénk volna vásárolni, Kapolcs hírtelen elérhetetlen lett számunkra, mert a Márta Pista felverte az árakat.

– Nem én vertem fel az árakat, hanem a szituáció.

– Ez már nem csak a falunak, hanem az egyes kapolcsi embernek is anyagi előnyt jelentett. Volt-e más lehetőség is?

– Persze. Az első egy-két évben mindenki mindent társadalmi munkában csinált. Aztán azt mondtam, hogy eddig ez szép volt, de most már nem ártana, ha profitálnának ebből az egyes emberek, a civil szervezetek és az önkormányzatok is. Ezért kitaláltunk egy olyan konstrukciót, hogy keressen rajta mindenki. Például a fiatalok, akik az információs központban segítenek, bérezést kapnak. A nyugdíjasok, akik őrzik a kiállításokat, szintén bérezést kapnak. Ők megkeresik a havi nyugdíjuk kétszeresét a kéthetes fesztivál alatt. Van aki a szobáját, vagy a szénapadlását adja ki szállásnak, van aki palacsintát és tócsit süt, szóval az egész falu csinál valamit, amiből van egy kis pénze. Az önkormányzatok között szétosztjuk a teljes jegybevételeket, csak annyit kértünk, hogy lehetőleg infrastruktúra fejlesztésére használják ezt a pénzt, de nem szólok bele, hogy hogyan. Aztán pénzhez jutnak a civil szervezetek is, amelyből pillanatnyilag 41 létezik az említett falvakban, ahova még beletartozik Őcs is. Ezek kisebbek-nagyobbak, egyet hadd emeljek ki, ez pedig a Dörögdi Medencéért Alapítvány, amelyet a budapesti Független Ökológiai Központ munkatársai alapítottak elsősorban környezetvédelemre, a gazdasági struktúra alakítására, tehát munkahelyteremtésre. A 41 egyesület között van nyugdíjas klub, színjátszó kör, népdalkör, tűzoltó egyesület, tehát már nagyon sokrétű a dolog.

– Ezek már helyi alapítású egyesületeknek tűnnek.

– Igen. Például Dörögdön Hoffner Tibor, aki ott alpolgármester és a művelődési ház igazgatója, nagyon sok egyesületet hozott létre, s hihetetlen energiával dolgozik a Művészetek Völgyében is. Szervez, pénzt szerez, pályázik stb. Itt a pénzekre

visszatérve, van olyan civil szervezet, amelyet, mondjuk, 20 ezer forinttal, de van olyan is, akit 200 ezerrel támogattunk. Mármost a Kapolcsi Kulturális Egylet. De karácsony környékén szoktuk segíteni a magatehetetlen, idős embereket is pénzzel. S ezeket a pénzeket mind kívülről, pályázatokból, szponzoroktól szerezzük. Az önkormányzatok abból a kicsi költségvetésükből nem költenek a fesztivál megszervezésére, de részesednek a bevételekből, mint ahogy az egyes emberek is.

– S akkor hogy is állunk az emlegetett parasztházakkal?

– Valóban sokkal többbe kerülnek, mint a fesztivál előtt. Hála Isten, divat lett Kapolcson parasztházat venni. Ennek örülök, hiszen sok esetben ezeket a házakat az összedőlés fenyegette, a helyiek nem tudták volna őket helyrehozni. Vagy nincs rá pénze, vagy pedig azért, mert nem ilyenben akar lakni, hiszen ezek azért nem olyan korszerű házak. Az önkormányzat a fiatalok helyben maradását úgy támogatja, hogy jelképes összegért ad el számukra építési telkeket.

– Röviden meg lehet fogalmazni ennek a sokrétű munkának a legfontosabb célját, hasznát?

– Megpróbálhatom. Először is a fiatalok, akiknél az a cél, hogy maradjanak ezekben a falvakban, ne költözzenek el. Egy ilyen mozgásban lévő faluban, ahol több a lehetőség a túlélésre, szívesebben maradnak. Amit nekünk sikerült megcsinálni a Balaton-felvidéken, nem biztos, hogy az Alföldön meg tudták volna csinálni. Más szempont: abban biztos vagyok, hogy muszáj nyitni a falvaknak, ez a világ nem olyan, hogy be lehessen zárkozni. De ezzel párhuzamosan fel kell mérni a saját értékeket, s azokat meg kell tudni őrizni, s fel kell tudni mutatni. Néha ezekre az értékekre nagyon nehezen jönnek rá helyben. A médiák ebben sokat segíthetnek, hisz már mindenki tudja, hogy Bihartól Zaláig milyen értékek is vannak. A tradíciókat meg kell őrizni, a visszahúzó konvenciókat – mert hát ilyen is bőven akad a falvakban – viszont el

kell felejteni. Tehát nyitni kell, befogadni kell, és felmutatni kell. Ma már egyre nagyobb az esély, mint ami '89-ben nekünk volt. S ha valaki kívülről segíteni akar, az vegye tudomásul a szabályokat, legyen toleráns és alkalmazkodó. Nagyképpen, arisztokratikusan viselkedni nem lehet, mert kiveti magából a közösség. A falu közösségének pedig – ami lehet a polgármester, a szomszéd – tudomásul kell vennie azt, hogy akik idejöttek, azok más emberek, ne feltételezze, hogy rosszszat akarnak, de azt se, hogy őket meg lehet „pumpolni”, mert ők gazdagabbak. Tehát mind a két részről egy hihetetlen tolerancia szükségeltetik és érzékenység egymás iránt. El kell mondjam, hogy néha én is bizonytalan vagyok. Belenyúlunk egy természetes folyamatba, de hogy ez hova vezet, az csak több év után dől el. Ez egy több évtizedes projekt. Az, hogy civil szervezetek jöttek létre és dolgoznak, az, hogy együtt gondolkodnak az önkormányzatok, az, hogy békesség van, ez mind nagyon jó dolog. S az is, hogy tulajdonképpen most már önállóan nélkülem is működnek a dolgok. Hisz menetközben ebbe beletanultak a polgármesterek és még sokan mások. Ennek örülök, s annak is, hogy a Coca-Cola-világgal szemben felmutattunk egy másik választási lehetőséget. A többi már az idő dolga.

– Tehát reményeik szerint jó irányba dőlt el a falu sorsa.

– Ezt nagyon remélem, de az az igazság, hogy nem én döntöttem el a falu sorsát, hanem a falu döntötte el az enyémet. Nekem nagyon sok erőt adott, és mindent megteszek, hogy ezt valamilyen módon kompenzáljam, hogy én is tudjak adni valamit abból, amit kaptam. Ez egy szép történet. Ez az egyik életem, a Kapolcs. Most már én olyan egyenrangú tagja vagyok ennek a közösségnek, mint bárki a faluban. És ez bizony nem semmi!

Márta István munkásságát a Megyei Közgyűlés 1997. december 15-én a Veszprém Megye Érdemrendje kitüntetéssel ismerte el.

